

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6iea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 63.

Brasiovu, 3. Augustu 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a a X. din 11. Augustu 1863. (Urmare.)

(In Nr. trecutu corege pe IX in X, si 10 in 11.)

De Rosenfeld: Dle Presiedinte! Cu ordinea dilei se apropia de noi seriositatea aceluor probleme importante, care pre-inalt'a intieleptiune a Mai. Sale ni leau incredintiatu.

Starea lucrurilor de mai 'nainte, care erá redimata pe garantie multu cumpanit6re si printre viforele timpurilor se sustienú la serii stranepoti, erá multoru dintre noi, dupa insusirile sale, f6rte placuta. Acestea institutiuni, care se pismuie de toti, si se doriea f6rte de cei din afara, numai prin aceea aparú a fi scurtate in pretiulu loru, pentruca ele (seintielege, ca conformu cu spiritulu seculilor de mai 'nainte,) unu numeru mare de cetatiani ai statului si ai singuriteloru confesiuni l'au eschisu afara in direptiunile cele mai importante pre-indelungatu dela deplina loru folosire.

Numai puçine corpuri representative in Europ'a au fostu ajutate de s6rte a se apuca de timpuriu de reforma; si prea adeseori, ceea ce printr'o desvoltare naturala continuativa s'aru fi coptu de sine, spre binecuventarea pop6reloru se st6rse pe alte cali. Asia dara, inalta casa, ceea ce activitatea reformatorica a totu amanatu preste marginele cuviintiei, o desvoltare mai neprevediuta a impregiariloru pe aceeasi a adus'o la realizare. Postulatulu formarei stateloru europene, egalitatea de dreptu a toturoru, si a aflatu loculu seu de unu siru de ani inc6ce in multu cercat'a n6stra ti6ra (!) si conformu cu intentiunile pre'nalte ale Mai. Sale vine acumu se'si prim6sca nerevocaver'a s'a sanctionare prin lege (!) — Starea de acumu in patri'a n6stra ne e toturoru cunoscuta; rescriptulu pre'naltu, la care pasimu acumu se damu respunsu, are meritulu acelu nepretiuiveru, ca ne descopere starea ac6sta si reportulu regimului façia cu dens'a cu cea mai mare sinceritate, esplanandu totu odata cu patrunzime cá ce se cere spre a conduce fara amanare ti6r'a n6stra intr'o stare de dreptu si constitutiune durabila.

Unanimulu c6nsensu, intimulu simtiementu de multiamire alu in. acestei case asupra ac6stei pre'nalte avorbiri au adus'o pe ac6sta la unanima decidere, cá se descoperia aceste simtiemente intr'o pre-umilita adresa Mai. Sale Imperatului.

Prin onorat6ri'a alegere a 'naltei diete fui chiamatu si eu la comitetulu respectivu si am luatú parte la asiediarea principiiloru, pre cari s'a claditu proiectulu, ce ne sta inainte.

Aceste sunt aceleasi principie, cari se afla respicate in pre'naltulu rescriptu si pe noi pe lunga multiamita aduncu simtita trebue se ne faca a ne declara, ca vomu inaintá, pe catu vomu poté, cladirea dreptului nostru de statu in ambele direptiuni, catra ti6ra si imperiu, intempinandu prin ac6sta inaintarea atatu a pre'nalteloru intentiuni catu si a binelui tieriei acesteia.

Cumuca noi cu dorere condolemu absentarea de atatu de multi representanti; fara totusi cá se perdemu speranti'a, cumuca in scurtu ei vomu salutá cá pe nesce bineviti confaptuitori la lucrurile n6stre, spre mare a mea bucuria si a

aflatu in proiectulu acesta de adresa expresiunea s'a si, dupa cumu sperediú cu t6ta incredintiarea, va si afla acumu unanima incuviintiare. Cu ac6sta imi ieau v6ia a recomanda inaltei case priimirea proiectului de adresa in partea s'a principiala, convinsu, ca la cuvintele cele pre'ndurate si pline de incredere ale prebunului si preinduratului Principe se va dá respunsu intr'unu modu cu totulu demnu de cor6na si de representatiunea Ardealului.

Deput. Puscariu: Inalta Dieta! Se apropia acumu mai 1000 de ani, de candu Romanii din Ardealu cá natiune politica au tienutu cu ungurii la olalta cea mai d'antaiu dieta pe campulu Esculeului, unde ei „propria voluntate dexteram dantes dominum sibi elegere Tututum.“

La an. 1291 natiunea romana inca se bucurá de primitivulu seu dreptu de a siedé in comitiele patriei, alaturea cu nobilii, secuii si sasii si in aceast'a legatura politica a cuventá façia in façia cu principele despre trebile tieriei, dupa cumu aceasta apriatu ne atestéza Andreiu III., regele Ungariei, candu scrie: Cum nos universis nobilibus saxonibus, siculis et olahis in partibus transilvaniae apud Albam Jule (iam) pro reformatione status, eorundem congregationem cum iis fecissemus, ab eisdem nobilibus saxonibus, siculis et olahis diligenter inquiri fecissemus etc.

Dara dela a. 1437, candu in urm'a unoru diferintie feudale incercarile de pacificare inter nobiles ab una, — parte vero ab altera inter providos viros — per universitatem regnicolarum tam hungarorum, quam valachorum ad infra scripta efectui deducenda electos etc. etc. — — — nu numai nu avura resultatulu doritu, dara mai vertosu provocara dupa sene acea liga deplorabila in contra n6stra, care ne-a periclitatu esistinti'a politica pentru mai multi seculi! cá de atuncea uu ne-amu mai intalnitú la olalta pe campulu constitutionale, si natiunea romana fú pana acum'a impedeata de a tractá cu principele seu, cá factoru alu legislatiunei. Eu nu voiu se analysesu acele triste cause — de altufeliu istoricului patrioticu destulu de cunoscute, — pentru ce adecu atata amaru de tempu amu fostu eschisi dela esercitarea unui dreptu asia de esentialu? nu! pentru ca nu vréu a turná nece o picatura de amaratiune in paharulu comuniunei patriotice, a am6rei fratiesci, si a unei durat6rie reimpaciuniri, la care ne conduce pre bunulu nostru Principe — nu! pentru cá nu vréu se conturbu aceasta solenitate cu provocare la dureri trecute; si dupace acum'a pre-inaltulu imperatu si Mare Principe alu Transilvaniei Franciscu Josifu I. ne-a restabilitu pe rotagiulu vechiului nostru dreptu de a ne poté adresá catra cor6na pe calea constitutionala, mi iéu numai licenti'a, dupa 400 de ani ami deschide gur'a cá membru alu natiunei romane, si cá representante alu tieriei a graii la obieptulu dilei — purcediendu din invatiatur'a evangheliei ca: „dati ce e a lui Ddiu lui Ddien, eara ceea ce e a Imperatului Imperatului;“ — si cu aplicatiune la positiunea n6stra de façia, a dice si mai incolo: dati ce e a Imperatului, Imperatului, eara ce e a patriei, patriei! (Bravo!)

Si intru adeveru! cu ce cuvinte mai demne de catu acestea putemu noi intempiná cuventulu de tronulu alu prebunului nostru Principe, cu care elu s'a adresatu catra representantii acestei tieri intr'unu modu gratosu

si au o melodia armoniosa, careia asemenea anevoia ne mai arata paginile din istoria patriei noastre! Cu cuvinte evangelice, — ale credintei, dragostei si bune sperantii se reincepem comunicatiunea acelu oratori moderni, ce credu a fi bine de a o face acésta, purcediendu cu reíncriminarea periodului de 12 ani — care de altufeliu a fostu o scóla de si pré aspra, dara plina de esperientia. —

Ce sunt 12 ani — pe lenga 4 seculi de suferintia? (Bravo!) si noi amu poté eschiamá: „Nu este durere, cá dorerea mea.“ Dar' eu bucurosu tragu velulu uitarii peste acele suferintie, pentrucá cuventulu de tron alu Mai. Sale cuprinde in sene acelu balsamu vindecatoriu, ce redica nu numai bólele celor 12 ani, dara si ranele cele invecchite de 4 seculi. Cuventulu de tron e acea medicina esculapica, care delatura mai antaiu tóte eterogenitatile organismului societatii, restituie elementele constitutive ale statului in naturalele loru functiuni, eara corpului politicu intregu ei inspira acea putere de viétia, ce sustiene sistematic'a circulatiune intre — totu — si extremele lui membre. —

Pe scurtu, cuventulu de tron sustiene, ce e a principelui pentru principele, si da patriei ce e a patriei.

Acestea sunt adevveruri, ce numai unu autagonistu le poté trage la indoiéla. Fara de nice unu temeiu sunt asia dara acele invinuri ce se audu extra muros, cumcá cuventulu de tron ar' fi parasitu terenulu legale si ar' fi stirbatu drepturile fundamentali ale tierii prin stergerea cartei mangne a Transilvaniei cuprinsa in diplom'a leopoldina si prin introducerea diplomei de 20. Oct. 1860 si a patentei de 26. Febr. 1861 pe calea octoarei etc. Aceste imputatiuni, ce siau cercatu intrarea si in aceast'a casa si de aceea nu se potu ignorá cu totul, trebue se le respingemu cu tóta demnitata inaintea lui Ddieu si a ómeniloru (Bravo!) si asta cu atat'a mai vertosu, cu catu din cuventulu de tron alu Mai. Sale se vede limpede si curatu, cá Mai. S'a numai si numai de aceea nu vrea si nu poté preocupa cu asecuratoriulu de diplom'a leopoldina in testulu primitivu alu acesteia, caci prin astufeliu de pasu s'ar deoblegá prin juramentu de a nemici tóte acelea institutiuni organice, ce lea creatu progresivitatea tempului si tóte acele drepturi politice si civile, la care in fapta au devenitu si acei locuitori ai patriei, carii tocmai prin diplom'a leopoldina erau eschisi din ele. (Bravo!) Cu alte cuvinte si argumente ad hominem: déca Mai. S'a indata la incunoscintiarea dietei acesteia despre suirea s'a pe tron ar' fi intaritu cu juramentu diplom'a leopoldina asia, cumu e, atunci de esemplu eu cu o parte din colegii mei in intielesulu Aprob. const. P. I, Titlulu 8, care dice: „Az oláh natio e hazában a statusok közé nem svámláltatik,“ ce prin art. 3 alu diplomei leopoldine se tiene in putere, amu trebui din nou a parasi acésta casa si ce e mai multu nu imbracati si incalciati, cumu ne vedeti, ci se me iertati, ca trebue se intrebuintiediu un'a espresiune nu prea parlamentara, dara adevverata si fundata in lege, adeca amu trebui se esimu afara pe usie goli golasi cumu neau lasatu natur'a, pentrucá totu acelea Aprob. const. in P. 5 Ed. 47 prescriu, cá romanulu tierénu se nu pórté vestuminte vinete neci nadrangi, cisme, camesie de geoljiu si nice caciula de 1 fl., si intru adevveru, dupa acést'a lege nice nu asiu cutediá se me ducu acasa asia, cumu sumu imbracatu, pentruca masiu poté intalni cu vreunu aprobatalistu séu compilatalistu, care in puterea Aprob. P. 2, Titl. 1 si 7 m'ar si insgardá si mar' dá in actiunea fiscala pentru vatamarea constitutiunei prin folosirea de haine vinete (Ilaritate.) Apoi daca s'ar mai poté astadi castigá hainele aprobatale pentru unu fiorinu, atuncea investiti cu simbolulu servitutei amu deveni din nou cersitori pe la usiele dietei cá la a. 1744, 1791 si 1842 si chiaru si la a. 1848, eara status et ordines transilvani ar' fi constrinsi de a ne mai plati la instantiele nóstre, dupa cumu ni leau mai platitu de atatea ori cu art. 4 si 5 alu diplomei leopoldine si cu art. 11, 12, 15 si 31 din a. 1791, dupa care in comitiele, congregatiunile si oficiele publice utemur indigenis transilvanis hungaris nempe sicutis et saxonibus, cá dupa cumu dice art. 6 din a. 1744 „ne sistema hujus principatus evertatur neve plebs valachorum numerum inter nationes faciat. Eata unde ne duce continuitatea unoru legi neaplicavere in viétia practica si in legislatiune: séu déca tóte acesteia nu near' placé amu fi indreptati la legile cele efemere de uniune din a. 1848, cari

pe lenga tóta uniunea eu Ungari'a sustientu pacatele constitutiunei antemartiale, de si sub alta forma, dar' inse totu cu acelu efectu, pentruca vedemu, ca dupa articululu alu doilea deputatii de dieta au se se aléga din comitatele unguresci, scaunele secuiesci si sasesci si nicairi si din romanesci. Apoi, cá pe lenga aceste tóte, nu cumuva si din plebea valachorum se intre vreunu deputatu romanu, iau legatu acesteia piciórele cu unu censu, ce trecea indoitu preste posesiunea unui tieranu, — si in fine finali — deca totusi si totusi ar' apucá care cumva dintr'ensii de a se viri in dieta, apoi totu aceea lege iau pusu la gura lacatulu de limba, cá se amutié-sca pentru totu deaun'a. (Bravo!) Eata urmarile unei legi esite din patima si precipitare! Si cine ar' crede, cá intru adevveru si astadi mai sunt ómeni cu o tendintia de a scóte pe romanulu afara din cas'a legislatiunei; — si totusi durere! ca se mai afla. Celu ce se 'ndoiesce arúnce numai ochii puçinu in acelu memoriale, ce s'a fabricatu inainte cu vreo cateva dile la: Corón'a ungara, si va aflá acolo o vaietura, catu se te parzésca Ddieu, — ca adeca — pe lenga tóte acelea, ca romanii ocupa nu mai multu decatu a treia parte a casei acesteia, — legea electorala cea nóua ar' fi prea democratica prea liberala.

Si acésta o dicu tocmai acei barbati, ce voru a face pe tóta lumea se crédia, cá ei sunt amicii celui mai liberalu constitutionalismu, acei barbati, cari apela la uniunea cu Ungari'a, strica, unde legea electorala e si mai democratica! Deci repetedi, ca numai unu spiritu de suprematisare nu vrea se intielega, pentru ce Mai. S'a nu poté asecurá diplom'a leopoldina inainte de reedificarea constitutiunei patriei; numai o tendintia de separatismu nu vrea se auda cuventulu de tron care suna: Ve restituimu constitutiunea avitica, dara cu privire la cerintiele intereselor politice si nationali ale locuitoriloru, apoi a corelatiunei tierii catra monarchia, introduceti intre'ns'a schimbarile necesarie, cá asia fininduse edificiuulu nou alu patriei se'lu potu acoperi si asecurá cu o diploma solena, dupa datin'a predecesoriloru mei. — De alta parte earasi numai unu contrariu alu esistintiei autonomiei acestei tieri nu vrea se scie de o legislatiune transilvana in intielesulu cartei magne leopoldine si alu actelor de statu din 20. Oct. 1860 si din 26. Febr. 1861, unde se dice curatu, ca tóte obiectele de legislatiune, ce nu suntu rezervate pentru diet'a imperiala, se voru pertractá in si prin dietele provinciali si anume in tierile ce se tienu de corón'a ungara in sensulu constitutioniloru loru de mai 'nainte. Ce se atinge apoi de inesele obiecte rezervate in punctu 3 alu diplomei de Oct. si in punctu 2 alu patentei de Fauru, cá se tacemu de recunoscut'a necesitate a cerintieloru moderne, insusi analis'a legiloru transilvane ne va aduce la convictiune, ca prin acelea reservatiuni intru nemicu nu s'au stirbitu drepturile fundamentali ale patriei, pentrucá gasimu urme nunumai in legislatiunea ardeléna, dara chiaru si in continuá pracsá, ca obiectele comune ale monarchiei intregi totudeauna s'au pertractatu si condusu prin organismulu centrale alu imperiului, dupa cumu nici nu se poté cugetá altumintrea. Asia aflamu intre altele, ca prin art. 3 si 4 din a. 1744, apoi alu 9. din a. 1791 transilvania e dechiarata de o parte intregitóre a monarchiei austriace legata cu indivisibili et inseparabili cum omnibus regnis et provinciis, quoad simultaneam duntaxat possessionem et mutuam defensionem unionis nexu juxta pragmaticam sanctionem. In conformitatea acestui neesu vedemu, ca trebile financiarie ale tierii au statu in subordinatiune sub c. r. camera aulica universalá, militi'a sub c. r. consiliu bellicu, eara trebile din afara in sensulu art. 8 din diplom'a leopoldina sub ministeriulu casei si trebiloru din afara in Vien'a.

Totu ce se mai afla ici colea resipitu prin legile patriei in privinti'a aceast'a se reducu la nece determinatiuni, care ori n'au datu nece unu semnu de viétia, ori se restringa numai la nece dispositiuni interne despre subrepartire si esecutare in cea mai mare parte fórte asupritórie pentru miser'a plebs contribuens. Unu bugetu, o putere armata ardeleana nu amu avutu si nece nu potemu avé mai alesu, déca vomu considerá, cá tocmai din lips'a acestoru poteri pentru unu statu neaperatu trebuintióse neamu aruncatu sub ocrotitórele aripi ale poterniculu vulturu austriacu.

Apoi vedemu, ca in presentu nu suntemu harnici nece macaru de a ne face unu drumu de feru fara de a luá refugiu la poterile unite ale intregulu imperiu. Asiadara, dupa ce diplom'a din 20. Octobre si patent'a din 26. Fauru da numai o forma mai precisa neesului, ce intru adevveru a esistatu intre tiar'a si monarchi'a intréga, este evidente, ca prin aceste acte nu numai nu se stirbesce fundamentulu acutulu publicu alu acestei tieri, dara dupace prin acelea in fapta ne

facem partasi la afacerile comune ale imperiului, tocmai ni se lărgesc dreptul de participare la legislațiune. In fine Dloru ingaduitime acuma a respinge si asia de desu, dara pe nedreptul intrebuintiat'a inculpare, ca amu alunecatu in valurile cele nesigure ale octroismului. Acolo unde in urm'a desvoltarei elementelor de institutiuni comune, organice si a faptei de egale indreptari politice nationale si individuale ale locuitorilor, legile vechi nu mai au valórea si aplecaveritatea lor; eara coróna are nu numai dreptul dara si datorint'a in astufeliu de impregiurari a sustiené pacea si ordinea prin dispositiuni provisorie pana atuncia, pana candu acestea se voru inlocui prin legi aduse pre calea constitutionala; acolo, unde purtatoriulu corónei, principele tieriei la dorint'a comuna, dandu o forma precisa nouelor institutiuni si drepturi, iea iniciativ'a de legislațiune si totuodata ne provóca si pe noi, cá pe alu doilea factoru alu patriei legislative, cá in buna cointelegere se trecemu formele necesarie in condicele tieriei, cá asia se le póta asecurá dupa datin'a vechia, acolo, se me ierte ori cine, acolo nu e octroismu, ci unu adeveratu constitutionalismu. (Bravo!) Acolo, unde cuventulu de tron, ce ne deschide terenulu legislativu, afla in animile supusiloru celu mai ármonicu echo, acolo e celu mai constitutionale principe. Se ne intrunim asiadara Dloru de a respunde acestui principe constitutionale cu o loialitate démna de bunavointi'a parinteasca, ce e manifestata in cuventulu de tron; si fiinduca proieptulu de adresa elaboratu prin comisiunea dietei in delinamentele principali, credu, ca corespunde simtiriloru nóstre, se nu pregetamu de a o acceptá in principiu, indreptanduo, unde s'aru mai cere trebuinti'a intr'o cointelegere buna, cá se damu dovedi in lume, ca in Transilvani'a e unu principe intieptu si o natiune buna. Alaturandume deci din partemi lenga delineamintele generali ale adresei, imi reservesu dreptu la desbaterea speciala, de voi afla de lipsa, a face si din partemi amendamentele cuviintóse. Si asia imi incheiu cuventulu cu devis'a, ce miamu luat: Se damu principelui, ce e a principelui, earu pasriei ce e a patriei.

Eitel dep. Cincului m. dice, ca nu se póte negá cumea evenimentele an. 1848 si mesurele absolutistice ale regimului venite in urm'a lor au strafornatu multu repórtele si intuitiunile nostre de dreptu. Edificiulu de statu transilvanu de mai inainte fú derimatu de viforele timpului — si terenulu de dreptu pe care steteramu nea alunecatu de suptupicióre; pe terenulu vechiu s'au formatu noue forme, care inca pretindu indreptuire. Decatu tóte mai influentiátoria a fostu acea schimbare, care ne delaluratu constitutiunea séu celu pucinu a suspendat'o in fapta pe mai lungu timpu, si dupa ce recunosce multifariele propasiri in administratiunea dreptatii si alte locuri si recapituleaza apromisiunea prea'nalta prin actele de statu, prin care ni s'a redatu constitutiune primesce recapatatulu dreptu de constitutiune cu bucuria; inse cu tóte acestea, dice, diplom'a aru trebui judecata din 2 punct. de vedere, din cela alu dreptului positivu si alu conformitatii. Punctulu 1. ne pune inainte intrebarea despre continuitatea de dreptu in urm'a even. an. 1848, despre care cata se ne chiarificamu. Durere! ca ne lipsescu aici puncturile de radimu, fiindca in dreptulu publicu alu Ardealului nu se afla legi dispunetória defipte despre aceast'a si cata se ne multiamim cu combinatiuni.

Déca inee dreptulu resbelului (jus belli) si pererdeu dreptulu de constitutiune neci s'aru poté dupa lege deduce din faptulu revolutiunei din 48 si din devingerea ei prin putere armata; totusi e in contra dreptului naturei si a scopului statului, cá regimulu se póta si se trebuie a lasá in vigóre acele legi, cari leau generatu dechiararea nedependintiei din Dobričinu si resculara armata a poporului. Se luamu inse lucrulu din contra, cumea revolutiunei iar fi succesu a frange puterea regimului, atunci cu buna seam'a, ca frangatorii n'aru fi mai recunoscutu regimului neci o pretensiune de dreptu pe temeulu constitutiunei de mai 'nainte, (pe continuitatea dreptului). La astufeliu de evenimente are valóre dreptulu prepoterei si alu faptelor complinite, ceea ce si in alte state si chiaru si in Ardealu fačia cu evenimentele cele silnice au a vutu valórea s'a. Deci nu potemu invinui guvernulu, ca e nedreptu, candu, sustienendu tóte drepturile constitutionale, care se potu uni cu intregu imperiulu, cere numai modificarea legiloru ce stau in contradicere cu acest'a. Dar' si candu amu stá pe lungu continuitatea de dreptu, totusi dupa art. 7. din an. 1791 amu avé dreptu a desfiintiá séu a modificá noi insii cu invoirea principelui tieriei tóte legile de mai 'nainte. Dupa acestea din punctulu 2. de vedere, ad. „alu convenientiei scopului“ trece prin constitutiunea Ardealulu de mai 'nainte

si depinge o trista icóna a trecutului, aceleiasi: ca necontenita opozitiune a staturiloru fačia cu regimulu a impedeatu ori ce inaintare si inflorire a tieriei; martoru la aceast'a e starea tieriei si legislațiunea ei, ce deveni mai neposibila. O representatiune cea mai mare parte aristocratica eschise afara o parte insemnabila a poporului dela impartasirea la negótiile publice; neci tu administratiune ordinata, neci administratiune de dreptate regulata, care se asecuré creditulu si se 'naintedie comerciulu, ba ce e mai multu, ca fiindu ea in singurite parti ale tieriei diversa, cu aceast'a se fačia si mai dificila si se periclitá, pentruca ordinea judiciala, lipsindu legile materiale, nu corespunde pretensiuniloru timpului. Ardealulu neci ca avé o lege penala, ci justiti'a penala se esecutá dupa ordinatiuni si dupa buna aflarea judecatoriloru si sedriiloru. Pentru inaintarea comerciului, industriei si agriculturii óre ce a facutu aceasta consitutiune? Mie 'mi vine a privi la constitutiunea de mai 'nainte a Ardealului intocma cá la unu vestimentu, care l'amu portatu in junetie, care inse acumu ne e prea scurtu si ni s'au facutu prea strimtu.

Déca vomu cercetá dupa cauzele tristelor acestoru rezultate, vomu afla, ca acele fura: continy'a opozitiune si negatiune a staturiloru fačia cu regimulu, denegarea mediulóceloru de lipsa, in neunirea natiuniloru intre sene si póte ca mai cu deosebire conceptele de dreptulu uniunei personale, de care s'a tienutu totudéuna staturile si ordinele tieriei.

Déca trei membre singurite ale unni organismu vréu se lucre numai pentru sine si nu pentru corpulu intregu, atunci si organismulu intregu inca trebuie se se topésca si se apuna. Se intrebamu numai istori'a, se cumpanim necesitatile naturale si ceea ce pretinde mintea si dreptulu naturei pentru o viétia de statu bine ordinata si nu potemu nici de catu redica vorba pentru mai departea sustare a acestei constitutiuni in tóte partile sale singurite.

Ce viétia si ce pusetiune de dreptu si securitate ne da noua diplom'a din 20. Oct. si patent'a din Febr. cá base ale noiei constitutiuni? Deaici incolo in patru puncte enumera folósele diplomei si patentei, ad. principiulu constitutionalu, dreptulu de impartusiri la legislațiune, care vremu cu toti se fia susutienutu si asecuratu, nu se periclitédie prin diploma si patent'a, ci nise garantéza impartasirea tuturoru la acésta constitutiune, inteligintia inmultita, amóre catra constitutiune, incredere catra regimu pentru progresu fericitu in toti ramii vietiei publice, ba si neschirbat'a sustare a formei de guvern constitutionale, pentruca noi cu totii ne vomu nevoi a ne apara in contra atacuriloru ore cumuva posibilu. Dualismulu celu stricatosu se inlaturésa, unitatea si puterea monarchiei se garantéza, puterea din afara a ei se asecurésa si prin aceea securitatea si binele tieriei se naintésa, pacea in laintru se intaresce, periculele discordiei, ale certei si ale poftiei de predominire, ale diferitelorn rase de popóre numai asia se voru puté mai bine delaturá.

„Se marturisim numai pe fație, óre déca nu aru apará unu regimu puternicu drepturile nóstre impacandune, déca pretensiunile naturale ale tempului deodata cu drepturile nóstre istorice si institutiunile nóstre nu learu fi cumpanitu, si ori ce nesuintia pré departe mergatória nu o aru fi retienutu regimulu, de cateori s'aru fi aprinsu in Ardealu si Ungari'a resbelulu civilu?“ Nu ne invatia pre noi istori'a, ca pacea Ungariei si a tieriloru ei invecinate conturbata mai de multeori, numai prin intrevenirea unei puteri esterne se puté eara restaurá? N'amu fostu noi apumitu in Ardealu siliti a ne cumpará liniscea si pacea singuru numai cu pretiulu dependintiei dela tirani'a turcésca.

Monarchi'a austriaca in impregiurarile de astadi pentru apararea deosebitelor rase de popóre s'a facutu o necesitate, si candu n'aru si fi in adeveru, ca aru trebui se se creésa. Mai tare decatu scutirea Carpatiloru e scutul regimului comunu austriacu, care ne léga la olalta si ne protege. Mai multu decatu religi'a si nationalitatea ne unesce pre noi legatur'a cea comuna a regimului. (Va urmá.)

Sibiiu, 13. Augustu 1863. Astadi se tienú érasu dupa cumu se otarise in siedinti'a de marti adunare dietala. La ordinea dilei a fostu desbaterea speciala a adresei, cumu se otarise atunci dupa primirea proiectului. Desbaterea de astadi nu pučinu interesanta dæurse in modulu urmatoriu:

Presiedintele incepú dela punctulu I. alu adresei si cetú punctu dein punctu, intrebandu la urm'a fiacarui punctu, déca are cineva a face vre'o reflexiune? si asia merse inainte desbaterea cu cea mai buna intielegere pana la punctulu alu 7., cu care se si incheiè siedinti'a de astadi. Maioritatea decise prin sculare séu siedere. Mai alesu la punct. 1, 2, 4 si 7. alu proieptului de adresa s'au facutu reflexiuni in privinti'a u-

noru expresiuni si in stilizare etc., care parte s'au primitu, parte nu s'au primitu de adunare. Referintii proieptului de adresa Dnii Rannicher si Baritiu susutienura si aparara cu totu resonulu la loculu seu multe puncte impumnate.

Publiculu de ambe secsele a fostu numerosu.

Pe la 11 óre aparu si Esc. S'a D. comisariu reg. Conte de Crenneville in logia.

La 1 óra se fini siedinti'a de adi, otarinduse continua-rea siedintiei pe mane.

Sibiiu in 14. Augustu 1863. Astadi se urmà desbateri speciala a adresei pana la alinea a 19. Mai alesu la alin. a 8-a, a 9-a si a 10-a s'au facutu reflexiuni. Desbaterea alineeii a 9-lea a fostu mai indelungata. D'intre vorbiri mai interesanta a fostu aceea a Esc. S. D. Metr. conte A. St. Siulutiu, in care Esc. S'a chiaru prin vorbele Mai. S'ale din in. seu rescriptu datu catra dieta, in contra parerei Dlui Maager, care dise, ca uniunea Ardealului cu Ungari'a aru fi facuta dupa formele legeri, dovedi, ca uniunea nu e legala, de vreme ce s'a facutu prin sila etc. — Aceasta vorbire fù de multe ori intrerupta de repetite viue accl. mari. —

Adunarea se inchieà la 2 óre si $\frac{3}{4}$.

Siedinti'a continuatòria, va fi Luni la 10 óre.

Publiculu a fostu si astadi numerosu.

Nou'a aleger'e in Secele de eri! Const. Pantiu, asesoru de sedria in Fogarasu e alesu cu 328 voturi in contra la 287 ale cont. Mikes, care se declarase, ca acumu va luà parte la dieta. Bravo frati Saceleni! V'ati stersu not'a ticalosiei, care vi se alipise pe nedreptu mai eri, fiindu ca cei mai multi in departare nici ca sciusera, ca se va tiené aleger'e, si totusi Dnii mei o intreprinsesera, fora fr. vòstra. —

Krisbavenii inse, cari remasera acasa, se nu fia uitati de indiferenti, cu tóte, ca nu primira prejunctura (Vorspann) cum capatara bezeg maghiarii. — Asiai, candu romanii nu'si au inspectoru din sangele seti! Vetu perde inca multe, despre cari neci visati, cá de vam'a t'ingului. —

In Alb'a sup. Hidik ear' se alese c. Gabr. Bethlen, si G. Romanu caditù cu 243 voturi; multi romani inse, dupa cumu ni se spune, neci ca sciura, ca va fi aleger'e. Asia dara reclamatiune, or remaneti ticalosi, déca ati avutu maiortate si n'ati reesitu din indiferentismu.

In Breticu s'a alesu totu Fejér János.

Se vorbesce, ca noii alesi voru intrá in dieta, voru protestá, si apoi eara se voru departá.

Lumea tier'a*) 'mi striga hoti, Ca leamu furatu caii toti.

(Urmare.)

Spectatum admisi risum teneatis amici? si inca odata, Humano capiti cervicem pictor equinam jungere si velit, et varias inducere plumas, undique collatis membris, ut turpiter atrum desinat in piscem, mulier formosa superne. — Kemény sive Baronu din Ciunbrudu — superne, spectatum admisi risum teneatis amici? —

Déca se voru fi potrivitu undeva si se potrivescu aceste versu-relu lui Ratiu celu batranu, apoi aici se potrivescu de minune.

Care nume e mai bine cunoscutu si mai populariu in tier'a ast'a la poporulu romanu si unguru Dle corespondinte? — Negresitu ca „Jancu,” asiadara si dupa Jancu cine? Spune Dta ca eu nu voi.

Jancu dela Vidr'a pléca, cá dreptate se ne faca; frundia verde crastavete tiene Dómne pre Axente“ suntu versuri si balade populari, care ie canta copii si copilele in siedietori de 15 ani, si onoratu cinsti'a tai nasulu de a dice, ba de a scrie in Korunkul celu ne Korunk „sokan ne-vét se tudták kimondani.”

De cine erá silitu se dè la Dnu Axente? — De despotismulu Dvóstre, asia dara?

Cine ia opritu se nu dè la baronulu din Ciunbrudiu? — Eu nu, ca nu amu vorbitu nece cu unulu din cei ce se scarpiná in capu in particulariu, nece nu amu impartitu intre alegatori 20,000 fl. cum a spusu Esperesinlu Elekes, de aici in c adunare secreta, ca a impartitu in a-celu cercu unu baronu. Si déca nu, te rogu Dle corespondinte iati alte mesuri, si candu mai scrii asemenea lucruri, scriele asia, se le credi si Dta de diumetate, séu déca ast'a nu se va poté nice odata, incalete in-vatia a serie romanesce, cá se nu ne mai scrii dare inlocu de dara, inyime in locu de inima, de care n'ai Dta.

Asia Dnule! dar' si in diu'a d'intaniu amu fostu in curtea de aleger'e si amu vorbitu mai anteu cu Dnu jude primariu Bartsai, cerendui

chiaru si unele deslusiri, me presentau chiaru la pitiórele scarei supra-locutientelului de gendarmi; amu vorbitu cu Dsa, amu siediutu scutitu de plóia in usi'a celariului caseloru de alegere, pana ce a venitu deregatoriulu curtii, de m'a poftitu se me scolu de acolo, cá se póta scóte vinu si tiepau pentru votisanti baronulu din Ciunbrudiu, carii se imbetara apoi cá rimatorii; pentruce nu m'ati scosu in acea di din curtea de alegere? séu pentru ce m'ati lasatu se si intru? pentru ce? me rogu?

— Pentruca in diu'a prima nu venise inca D. Baronu se ve dè estu sfatu, pentruca in diu'a prima inca nu sciati, ca nu aveti popularitate si incredere nece la ai vostrii, pre carii ati vrutu se'i terorisati ou alungarea mea, ce nu v'a succesu. —

„Hogy Axentenak rendkivüli dolgokat kelet csabitani a népet ki-tünik abbol hogy temérdek szavozo szavozot ily módon: pe imperatu si Axente — czin cu imperatu si cu Axentea, . . . Axentyat a fejevári császárt választom.”

Merkwürdig! Din 1848/9 nu amu mai auditu asemenea rendkivüli dolgokat si atunci inca nu dela ómeni invetiati si corespondenti cá a; lui „Korunk,” ci dela militarii mei, carii vediendume de atatea ori es-pusu in plóia de ghiulelele séu gloantiele inimicului, dicea „ca'su legatu“ si nu me prinde puscatur'a!

Dar' se lasamu glum'a Dle corespondinte, se stamu strimbu si se vorbimu dreptu: Astadata ai scrisu adeverulu, numai intr'unu locu ai lasatu unu „és“ afara séu nu 'lau pronunciatu fratii unguri din cele trei cercuri politice, candu au disu: Axentyat a Fejevári császárt választunk, póte ca bietii ómeni de terorismulu Dvóstre au disu asia, credeme inse pe onórea mea ca au vrutu se dica:

„Axentyát és a Császári séu Fejevári Axentyát és a Császár,” pentruca ei asia m'au asecuratu pre mene, venindu, cá se'i inscriu in list'a mea.

„Hogy ezeknek kétségteletül úgy állította a magyar értelmiséget elébe mint mely a császárnak fejedelemnek elensége bizonyos onnan, hogy mindenik a Császárra és Axenteára szavozot,” O tempora! si inca o mores! O Dle corespondinte! suntu 15 ani, de candu amu amblatu cu lagerulu pre la Bichisiu, Nandra, Istihaza, si totu atati de candu amu dormitu intr'o nópte pre colnicu deasupra Ciunbrudiuului. Spune'mi, rogu-te de atunci incóce de cate ori m'ati vediutu pre acelea locuri? Si déca nu amu umblatu si eu cá baronii Dvóstre din Sancaiu, Ciunbrudiu si Dejia din satu in satu venandu voturi, nu iepuri, nu amu vorbitu cu neminea, nu amu imbiatu pre preoti cu sute, cum rogu-te de amu potutu allitotoi, la fratii unguri, carii mianu datu votulu, ca inteligenti'a magiara e elensegulu imperatului. —

Nu amu facutu aceast'a eu Dloru! ci Dvóstra, ér' aducetive amin-tea de injuraturele si infamiele ce le versati asupra Imperatului si a casei domnitóre in petrecerile si societatile Dvóstre private, care strabatu din secretu la audiulu tuturoru. Celu mai greu lucru pre lume e a insielá unu poporu intregu, — crede Dle, ca, celu ce a disu: „vox populi, vox dei“ nu m'aru acúsá pre mine, ca v'amu descrisu reu la poporulu ungurescu, cum vrei a face Dta.

Poporulu tieranu in tóta simplicitatea lui are si elu o politica, cu care vrea a insielá pre tieranii sei, si ast'a a fostu la fratii unguri Axentea si Császáru, vrendu a'si acoperi credinti'a si alipirea catra mene, cá se scape de terorismulu Dvóstre prin Imperatulu. (Va urmá.)

A N U N C I U.

Subscrisulu comitetu, luandu in consideratiune, ca tempulu teinerei adunarei gen. din acestu anu, carele se defipse pre (26. Augustu) 7. Septembrie la Blasiu, e la usia: pentru cá cas'a Asociatiunei se'si póta incheiá regulatu si la tempulu seu socotelele s'ale, pre bas'a decisiunei s'ale aduse in siedinti'a de astadi, se afla motivatu, prin aceast'a a pofti pre toti respectivii Domni colectanti, cá se binevoiésca a grabi cu tramiterea la cassa a sumeloru incurse pana acum pre la DD-S'ale, dela membrii binefacatori séu daruitori ai Asociatiunei nóstre.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane tienu-ta in 4. Augustu c. n. 1863.

Barone de Siagun'a m. p.
presiedinte.

Ioane Rusu m. p.
secretariu II.

Cursurile la bursa in 14. Augustu 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 32 cr. v. a
Augsburg	—	—	111 „ 20 „
London	—	—	112 „ 20 „
Imprumutulu nationalu	—	—	82 „ 25 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	77 „ — „
Actiile bancului	—	—	794 „ — „
„ creditului	—	—	191 „ 90 „

Obligatii desarcinarii pamentului in 9 Augustu 1863:

Bani 75. — Marfa 75.50